

Anexa 4

la Ordinul Ministrului Educației Cercetării și Tineretului nr.5952 din 14.11.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

PROGRAMA
PENTRU

GRADUL DIDACTIC II

LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ ȘI METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI
LITERATURII MAGHIARE

INSTITUTORI/ ÎNVĂȚĂTORI

(absolvenți ai școlilor normale și ai colegiilor universitare pedagogice de institutori)

2008
București

II. FOKOZATI VIZSGA

– Tanítók –

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM, GYERMEKIRODALOM, ANYANYELVI TANTÁRGYPEDAGÓGIA

A didaktikai fokozatok elnyeréséhez a tanítóknak ismerniük kell:

- Az 1995/84-es Tanügyi Törvényt és a romániai oktatáspolitikai irányelveit
- Az oktatáspolitikát gyakorlatba ültető dokumentumokat (tantervek)
- Az oktatási reform irányelveit
- Az I-IV. osztályos gyermek életkori sajátosságait
- Az I-IV. osztályos oktatás-nevelés korszerű módszereit

I. A VIZSGAPROGRAM ALAPELVEI

- A tantárgypedagógia tartalmainak összehangolása a pedagógia, pszichológia, didaktika újabb eredményeivel;
- A nyelv, irodalom és tantárgypedagógia tartalmainak összehangolása az I-IV. osztályos tantervvel
- A tartalmak gyakorlati jellegének a kiemelése
- Az interdiszciplinaritás, a tantárgyterületek (nyelv és irodalom) integrációjának és az alkalmazhatóság elvének az érvényesítése;
- A tanítási gyakorlat megújítása, a rugalmas gondolkodás, döntésképesség, a kreativitás és az együttműködés elvének az érvényesítése;

II. ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

- A nyelvi, irodalmi ismeretek elmélyítése és alkalmazása változatos feladathelyzetekben
- Helyes, a változó kommunikációs helyzetekhez igazodó szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználat
- A nyelvhasználati, irodalomértési képességek fejlesztése
- Az I-IV. osztályos oktatás - nevelés újabb fejlődési irányainak ismerete és alkalmazása

III. VIZSGATANTÁRGYAK

- Román nyelv, gyermekirodalom és ezek tantárgypedagógiája – írásbeli
- Magyar nyelv és irodalom, gyermekirodalom és anyanyelvi tantárgypedagógia – írásbeli
- Matematika és a matematika tantárgypedagógiája – írásbeli
- Pedagógia és pszichológia – szóbeli
- Gyakorlati próba – szakellenőrzés

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM, GYERMEKIRODALOM, ANYANYELVI TANTÁRGYPEDAGÓGIA Részletes követelmények:

1. Kommunikációs helyzetekhez igazodó helyes nyelvhasználat
2. A magyar irodalom, gyermekirodalom ismerete, tudatos szövegolvasó képesség és esztétikai magatartás bizonyítása
3. Anyanyelvi és stilisztikai ismeretek alkalmazása
4. Az irodalmi szöveghez és a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó tanulási helyzetek választása

Feladattípusok:

- 1.1. az irodalmi nyelv normáit betartó értekező szöveg alkotása
- 2.1. irodalomelméleti ismeretek alkalmazása
- 2.2. adott szöveg értelmezése
- 2.3. adott szöveg műfaji besorolása
- 2.4. az irodalmi szövegnek a kisiskolás világához való közelítése
- 3.1. helyesírási ismeretek alkalmazása
- 3.2. hangtani ismeretek és ezek alkalmazása
- 3.3. jelentéstani ismeretek és ezek alkalmazása (elsődleges jelentés, átvitt jelentés, rokonértelműség,

ellentétes jelentésű szavak, azonos alakú szavak, alakváltozatok)

3.4. szóképzéstan ismeretek és ezek alkalmazása (szókészlet, szókinccs, a szóképzés változása, a szóképzés rétegei)

3.5. szófajtan, mondattan, szövegtan ismeretek és ezek alkalmazása

3.6. stílusztikai ismeretek és ezek alkalmazása

4.1. az anyanyelvhasználatot fejlesztő korszerű módszerek választása

TARTALMAK:

1.1. Magyar irodalom és gyermekirodalom

I. Irodalomelméleti alapfogalmak:

Irodalmi és nem irodalmi kommunikáció

Prózai és verses beszédmód. Verstan alapfogalmak. Szóképek és retorikai alakzatok

A lírai műnem főbb műfajai.

Az epikai műnem főbb műfajai Narrációs eljárások

II. Lírai műfajok:

A dal. A dal műfaja (pl. IPetőfi Sándor, Ady Endre, József Attila, Kányádi Sándor dalai)

Az epigramma. (pl. Janus Pannonius, Vörösmarty Mihály epigrammái)

Az elégia (pl. Berzsenyi Dániel, Tóth Árpád, Dsida Jenő elégiai)

Az óda. (pl. Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, József Attila ódái)

A himnusz (Kölcsey Ferenc: Hymnus)

Kötött versformák: a szonett. A szonett műfaja (pl. Juhász Gyula/Tóth Árpád/ Babits Mihály/József Attila szonettjei)

III. Epikai műfajok:

A novella (pl. Móra Ferenc, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Esterházy Péter/Vári Attila/Láng Zsolt novellái)

Regényváltozatok:

- A 19. századi regény (pl. Jókai Mór, Mikszáth Kálmán regényei)

- A 20. századi regény (pl. Móricz Zsigmond/Kosztolányi Dezső, Tamási Áron, Kertész Imre/Szilágyi István regényei)

IV. Gyermekirodalom

A népi gyermeklira: mondókák, mondókatípusok, játékversek, kiszámolók.

A népmese és a népmonda. Mesegyűjtemények (Arany László, Illyés Gyula gyűjtései, Benedek Elek meséi, Grimm mesék)

A műköltészeti mese (pl. Lázár Ervin, Móricz Zsigmond meséi)

A meseregény (pl. Carlo Collodi/A. A. Milne, Hervay Gizella/Fodor Sándor, Lázár Ervin, Móra Ferenc meseregényei)

A gyermekregény (pl. Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön)

A gyermekvers (pl. Gyulai Pál, Pósa Lajos, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc gyermekversei)

1.2. Magyar nyelv

I. Általános ismeretek a nyelvről:

A nyelv mibenléte. Nyelv és gondolkodás kapcsolata. Nyelv és beszéd

A kommunikáció folyamata. A nyelvi kommunikáció

A nyelv mint jelrendszer – jelfajták, a nyelvi jelek sajátosságai

A nyelvi stílus. Stílusrétegek.

A gyermeknyelv jellemzői.

II. Hangtani ismeretek:

A beszédhangok. Magánhangzók és mássalhangzók jellemző jegyei. A beszédhangok egymásra hatásának törvényszerűségei

Az artikulációs bázis. Gyakoribb beszéd- és kiejtési hibák

A szótag és szótagolás

III. A helyesírás alapelvei

IV. Szókészleteti ismeretek:

A szókészlet. Alap- és kiegészítő szókészlet

Állandósult kifejezések (frazémák) fajtái (pl. közmondások, szólások, szállóigék)

A szókészlet változása (szavak elavulása, új szavak alkotása: szóképzés, szóösszetétel, más szóalkotási módok)

A szókészlet rétegei. Nyelvjárási, csoport- és rétegnyelvi szavak, ezek jellemzői

A dajka- és gyermeknyelvi beszéd szókészleteti jellemzői

V. Jelentéstani ismeretek:

Hangalak és jelentés viszonya (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, a jelentésmező, alakváltozatok)

A jelentésváltozás lehetőségei pl. a metafora és a metonímia)

VI. Szóalaktani ismeretek:

Szótő és toldalékok . A toldalékok fajtái (képző, jel, rag).

VII. Szófajti ismeretek:

A szófajok. A szófajok rendszere (ige, névszók, igenevek, határozószók, névelő, névutó, kötőszó, igekötő, segédige, módosítószók, indulatszók)

Az egyes szófajok lehetséges mondattani szerepei

A szófajok helyesírása

A szófajok stilisztikai értéke

VIII. Mondattani és szövegtani ismeretek:

Mondat. Mondatrész. Szó szerkezet

A mondatok osztályozásának szempontjai. Mondatfajták. Viszonyok a mondatban

A szövegszerúséget biztosító eszközök, tényezők (nyelvtani és jelentéstani kapcsolóelemek)

Szövegtípusok (elbeszélő, leíró, érvelő). Szövegműfajok.

1.3. Az anyanyelvi nevelés tantárgypedagógiája

I. Az anyanyelvi tantárgypedagógia fogalma, az anyanyelvi nevelés alapelvei, céljai és feladatai

II. Az anyanyelvi nevelés I-IV. osztályos Tanterve (fejlesztési követelmények, részletes követelmények, tevékenységpéldák, tartalmak)

III. A kommunikációs képességek fejlesztése:

A 6-10 éves gyermek beszédének jellemzői

Beszédfejlesztés a szókinccs, a mondat és a szöveg szintjén.

Beszédművelés (beszédlégtés, helyes hangejtés, artikuláció, hangsúly, beszéddallam, metakommunikációs eszközök)

A kommunikációs képességeket fejlesztő anyanyelvi játékok

IV. Olvasás- és írástanítás

A nyomtatott betű tanítása, módszerei

Az olvasástechnika és a szövegértő olvasás fejlesztése. Olvasási gyakorlatok

Az írott betű tanítása, módszerei

Az írástechnika és az íráskészség fejlesztése. Írásgyakorlatok.

V. A szövegértelmezés képességének fejlesztése

Lírai szövegek értelmezése, lírai alkotások feldolgozása

Epikai szövegek értelmezése, epikai alkotások feldolgozása

Ismerettartalmú (történelmi tmájú, tudományos ismereteket tartalmazó) szövegek értelmezése, feldolgozása

Funkcionális szövegek értelmezése, feldolgozása

VI. Az írásbeli szövegalkotás (fogalmazás) képességének fejlesztése

Az írásbeli szövegalkotás előkészítése (pl. vázlatírás), a fogalmazás megírása, gyakorlása

A tantervben szereplő szövegtípusok, szövegműfajok (leírás, elbeszélés, levél, meghívó, plakát, reklám) alkotása

VII. A nyelvi ismeretek és a helyesírás tanítása

A nyelvtani fogalomalkotás

Anyanyelvi ismeretek tanítása

A helyesírás tanítása

VIII. A tervezés szerepe az anyanyelvi nevelésben (kalendarisztikus tervezés, tanulási egységek tervezése, óratervezetek)

AJÁNLOTT KÖNYVÉSZET:

1. Adamikné Jászó Anna (szerk.): A magyar nyelv könyve. Budapest, 1991.
2. Adamikné Jászó Anna – Kálmánné Bors Irén – Kernya Róza – H. Tóth István: Az anyanyelvi nevelés módszerei, Általános iskola 1–4. osztály. Kaposvár, 2001.
3. Balázs Imre József: Kobak könyve, avagy fordított-e a fordított világ? Helikon, 1999. 18. sz.
4. Benedek Marcell: Irodalmi hármaskönyv. Kriterion Könyvkiadó, 1982.
5. Cs. Gyimesi Éva: Teremtett világ. Kriterion Könyvkiadó, 1983.
6. Dankó Ervinné: Nyelvi kommunikációs nevelés az óvodában. Óvodapedagógusok, tanítók és szülők könyve a három-hétévesek fejlesztéséhez, Okker Kiadó, 2000.
7. Faragó József – Fábián Imre (szerk.): Bihari gyermekmondókák. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1982.
8. Gabnai Katalin: Drámajátékok. Bevezetés a drámapedagógiába. Helikon Kiadó, 2005.
9. Hegedűs Imre János: Benedek Elek. Monográfia. Pallas-Akadémia, Csikszereda, 2006.
10. Hernádi Sándor: Beszédművelés, Tankönyvkiadó
11. Komáromi Gabriella (szerk.): Gyermekirodalom. Helikon Kiadó, Budapest, 1999.
12. Nagy Olga: A táltos törvénye. Népmese és esztétikum. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1978.
13. Péntek János: Teremtő nyelv. Kriterion Könyvkiadó, 1988.
14. Sugárné Kádár Júlia: Beszéd és kommunikáció az óvodás- és kisiskolás korban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985, 1987.
15. Szentgyörgyi Georgina: Csipike, a rokonunk. Helikon, 1999. 23. sz.
16. Szerdahelyi István: Irodalomelméleti enciklopédia. Budapest, 1995.
17. Szilágyi N. Sándor: Magyar nyelvtan. Tankönyv a pedagógiai líceumok IX-X. osztálya és a filológia-történelem szakprofilú líceumok XI. osztálya számára, EDP, Bukarest, 1980.
18. Vita Zsigmond – Józsa Miklós – Király László – Jarosievits Erzsébet: Gyermek- és ifjúsági irodalom. Tankönyv az óvónő- és tanítóképző pedagógiai líceumok számára, EDP, Bukarest, 1983.
19. Zsolnai József (szerk.): Hátrányos helyzetű kisiskolások. Budapest, 1986.
20. Baloghné Zsoldos Julianna: A Nyelvi, irodalmi, kommunikációs nevelési program tantárgypedagógiája, Budapest, 1990.
21. A Korunk folyóirat gyermekirodalmi száma, 2002. 10. sz.
22. A Székelyföld folyóirat gyermekirodalmi száma, 2004. 11. sz.
23. Az érvényben levő tankönyvek, tantervek

Nota

Autori:

- drd. Zs. Ambrus Ágnes – Extensie Universitară a Universității Babeș-Bolyai – Târgu Secuiesc, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
- dr. Antal Sándor – Extensie Universitară a Universității Babeș-Bolyai – Odorheiu Secuiesc, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Coordonatori:

- dr. Fóris Ferenczi Rita – Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
- drd. Fodor Dóra Andrea – Ministerul Educației și Culturii, Direcția Generală Învățământ în Limbile Minorităților

Revizuirea a fost realizată de:

- drd. Zs. Ambrus Ágnes – Extensie Universitară a Universității “Babeș-Bolyai” – Târgu Secuiesc, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
- Ágoston Palkó Emese – Colegiul Național “M. Eminescu”, Oradea

Coordonatorul revizuirii:

- Nagy Enikő – Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Direcția Generală Învățământ în Limbile Minorităților și Relația cu Parlamentul